

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЛЬВІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ ТА ПРАВА»**

ЗЕЛЕНКО ОКСАНА МИХАЙЛІВНА

УДК 338.24:338.43:338.47:656.073-047.64:33.025

**УПРАВЛІННЯ ЗАГОТІВЕЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ З ВИКОРИСТАННЯМ
ІНСТРУМЕНТІВ ЛОГІСТИКИ**

08.00.04 – економіка та управління
підприємствами (за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Ліпич Любов Григорівна
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки,
декан факультету економіки та управління.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Крикавський Євген Васильвич
Національний університет «Львівська політехніка»,
завідувач кафедри маркетингу і логістики;

кандидат економічних наук, доцент
Панюк Тетяна Петрівна
Рівненський державний гуманітарний університет,
доцент кафедри економічної теорії.

Захист відбудеться «18» грудня 2019 р. в 12:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.140.01 у Приватному вищому навчальному закладі «Львівський університет бізнесу та права» за адресою: 79021, м. Львів, вул. Кульпарківська, 99, ауд. 221.

З дисертацією можна ознайомитись в науковій бібліотеці Приватного вищого навчального закладу «Львівський університет бізнесу та права» за адресою: 79021, м. Львів, вул. Кульпарківська, 99.

Автореферат розісланий «18» листопада 2019 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, доцент

Ю. В. Пинда

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Активний розвиток інформаційних технологій в умовах всеосяжної глобалізації зумовлює необхідність діяльності сільськогосподарських підприємств у форматі логістичних ланцюгів постачання, виробництва і збуту. Нинішній рівень розвитку сільських територій, зокрема інформаційної інфраструктури, гальмує імплементацію інноваційно-логістичних підходів у практику функціонування сільськогосподарських підприємств. Нагальна потреба у подоланні зазначених проблем зумовлює необхідність окремого дослідження закономірностей логістичних процесів, притаманних сільськогосподарським підприємствам, що передбачають розробку теоретико-методичних засад щодо підвищення дієвості існуючих управлінських технологій.

Вирішення питань формування ресурсів, забезпечення їх оптимальних пропорцій відбувається з меншими витратами завдяки використанню інструментів логістики, які дають можливість підвищити ефективність діяльності сільськогосподарського підприємства за рахунок інтеграції суб'єкта господарювання в єдиний логістичний ланцюг.

Питаннями розвитку теорії та методології управління присвячені роботи як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, таких як: Е. Альтмана, І. Ансоффа, І. Бланка, В. Гуменюка, О. Кузьміна, Л. Ліпич, О. Пархоменко, Й. Петровича, Г. Савицької, Л. Янковської. Дослідженням розвитку та становлення логістики приділяли увагу такі вчені: А. Гаджинський, Є. Крикавський, Р. Ларіна, В. Ніколайчук, М. Окландер, Л. Фролова.

Особливості управління в сільському господарстві досить широко висвітлені в економічній літературі, зокрема у працях вітчизняних науковців: О. Березіна, О. Величко, Ф. Горбоноса, В. Зіновчука, О. Крисального, О. Могильного, Т. Панюк, М. Федорова. Дослідженнями окремих питань заготівельної діяльності займалися такі вітчизняні та закордонні вчені, як М. Аганін, М. Атаманчук, М. Диндин, О. Масленников, Н. Писаренко. Особливої уваги заслуговують результати дослідження заготівельної діяльності з позиції споживчої кооперації В. Бондаренко, О. Морчишинець. Особливостям заготівельної логістики присвятили свої роботи М. Замланова, А. Кальченко.

Незважаючи на значний науковий доробок, недостатньо вивченими для сфери сільського господарства залишаються питання місця і ролі логістичного менеджменту сільськогосподарських підприємств у забезпеченні ефективності їх функціонування, обґрунтування причинно-наслідкових зв'язків виробництва та логістики в контексті оптимізації виробничо-інформаційної інфраструктури підприємства, розробки інструментів досягнення комплементарності транспортної, виробничої, складської та збутової логістики сільгоспідприємства з метою прийняття дієвих управлінських рішень. З огляду на це, вибір теми дисертаційної роботи є важливим і своєчасним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки у межах таких

тем: «Інноваційний розвиток підприємств на засадах процесного та соціально-компетентного корпоративного управління» (номер державної реєстрації 0117U002301 від 06.02.2017 р.), де автором викладена характеристика процесного управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики; «Управління соціоекологоекономічною безпекою» (номер державної реєстрації 0117U002302 від 06.02.2017 р.), де автором запропоновано введення соціальної відповідальності як вагової компоненти інституційного середовища сільськогосподарських підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики.

Відповідно до мети в роботі поставлені такі завдання:

- узагальнити теоретичні аспекти управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств та інструментів логістики;
- виявити вплив витрат заготівельної діяльності на основні показники ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств;
- для оцінювання ефективності управління удосконалити методику аналізу заготівельної діяльності сільськогосподарських підприємств;
- розробити модель впливу заготівельної діяльності на результуючі показники функціонування сільськогосподарських підприємств;
- визначити теоретико-методичні підходи до оптимізації заготівельної діяльності на основі цільової функції;
- обґрунтувати доцільність об'єднання сільськогосподарських підприємств на базі кластера заготівель;
- виокремити напрями розвитку інфраструктури аграрної сфери в частині заготівельної діяльності;
- доповнити інституційне середовище функціонування сільськогосподарських підприємств компонентою «соціальна відповідальність»;
- окреслити функціонал фахівців з управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження є процес управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики.

Предметом дослідження є управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики.

Методи дослідження. Методичною основою дисертаційного дослідження є основні принципи, методи та положення економічної теорії, теорії розвитку АПК і сільськогосподарських підприємств, маркетингу, логістики, наукові праці з проблем ефективності заготівельної діяльності сільськогосподарських підприємств, теорія множин.

Для одержання обґрунтованих результатів використано такі основні наукові методи дослідження: критичного аналізу і узагальнення – при огляді існуючих наукових підходів до організації заготівельної діяльності та логістичних процесів у сільському господарстві (підрозділ 1.3); абстрагування та синтезу – при визначенні теоретичних засад управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських

підприємств з використанням інструментів логістики (підрозділ 1.1); кореляційно-регресійного аналізу (для виявлення впливу відібраних показників заготівельної діяльності на рівень рентабельності виробництва сільськогосподарських підприємств) (підрозділ 2.1); нечітких множин (для моделювання впливу показників заготівельної діяльності на показники ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств) (підрозділ 3.1); ABC-XYZ аналіз (для виокремлення найбільш істотних компетентностей менеджерів) (підрозділ 3.3); використання ключових індикаторів ефективності (KPI) (для оцінювання ефективності управління логістичними процесами на сільськогосподарських підприємствах) (підрозділ 2.2); експертних оцінок (для виявлення потенційних можливостей введення системи KPI) (підрозділ 2.3).

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, що регламентують умови та зміст розвитку сільського господарства та сільських територій, визначають правові, організаційні, економічні та соціальні основи функціонування кооперації в Україні, офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Головного управління статистики у Волинській області, монографії, наукові статті вітчизняних і зарубіжних учених з проблематики дослідження, дані експертних опитувань.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних знань та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств на засадах використання інструментів логістики. Основні результати дослідження, полягають в тому, що

уперше:

- розроблено модель впливу заготівельної діяльності на результуючі показники функціонування сільськогосподарських підприємств, що на основі методу нечітких множин, зокрема за допомогою встановлених рівнів лінгвістичних оцінок для вхідних та вихідних змінних, дозволяє окреслити оптимальні варіанти та розрахувати рівні прогнозованих значень для обсягів чистого прибутку та рівня їх рентабельності;

удосконалено:

- організаційно-економічні засади об'єднання підприємств на базі кластера заготівель, що за рахунок синергетичного ефекту взаємодії учасників кластера дає можливість сформулювати оптимальні стратегічні рішення щодо досягнення основної мети – максимізації ефективності господарювання підприємств аграрного сектора через активізацію процесів заготівлі об'єднаних підприємств та прискорити соціально-економічний розвиток прилеглих територій;

- теоретико-методичні підходи до оптимізації заготівельної діяльності, що на відміну від існуючих, базуються на її основній цільовій функції – мінімізації витрат у процесі її ведення і підтримки на належному рівні якості;

- методіку аналізу управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств, що на противагу існуючим, передбачає введення розробленої системи показників оцінювання ефективності управління – ключових індикаторів ефективності (KPI);

набули подальшого розвитку:

– основні напрями розвитку інфраструктури аграрної сфери, зокрема, на відміну від існуючих, запропоновано низку організаційно-економічних заходів для реалізації органами державної влади та окреслено ключові орієнтири для кооперативного розвитку сільськогосподарських підприємств в частині заготівельної діяльності;

– модель підвищення ефективності взаємодії об'єднання підприємств аграрної сфери за допомогою компоненти «соціальна відповідальність», що забезпечить підвищенням соціальних норм взаємодії між учасниками агробізнесу;

– функціонал фахівців з управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств, що на відміну від існуючих, базується на чітко визначених вимогах до їх професійної компетентності та рівня знань;

– теоретичні основи управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств в частині визначення зв'язку сучасних інструментів логістики з класичними теоріями управління, що спираються на сучасних концепціях і стратегіях логістичного управління.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що отримані здобувачем результати і запропоновані рекомендації щодо удосконалення процесу управління заготівельною сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики були враховані і впроваджені в практичну діяльність сільськогосподарських підприємств Волинської області.

Зокрема, окремі отримані автором результати дослідження впроваджені та використовуються у господарській діяльності СВК «Урожай» Луцького району Волинської області (довідка № 11/03-1 від 11.03.2018 р.), СГПП «Рать» Луцького району Волинської області (довідка № 2012/18-01 від 20.12.2018 р.), СГПП «Дружба» Луцького району Волинської області (довідка № 31/2 від 05.03.2019 р.), а також Департаментом агропромислового розвитку Волинської облдержадміністрації (довідка № 1608/17/2-19 від 29.10.2019 р.).

Теоретичні та методичні розробки дисертанта використовуються при викладанні дисциплін «Економіка підприємства» та «Логістика» для бакалаврів денної та заочної форми навчання факультету економіки та управління Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-28/01/2899 від 05.11.2019 р.).

Одержані результати знайшли відображення у фундаментальних науково-дослідних темах: «Інноваційний розвиток підприємств на засадах процесного та соціально-компетентного корпоративного управління», внесок автора в її виконання полягає у виокремленні методів та інструментів логістики в заготівельній діяльності сільськогосподарських підприємств (довідка № 03-28/01/2644 від 09.10.2019 р.); «Управління соціоекологічною безпекою», де автором внесені пропозиції щодо введення соціальної відповідальності як вагової обов'язкової компоненти інституційного середовища сільськогосподарських підприємств (акт № 03-28/01/2643 від 09.10.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Сформульовані в дисертації наукові положення належать автору і є його особистими напрацюваннями. Усі відображені у науковій роботі результати, що виносяться на захист, викладено у його наукових працях. У наукових публікаціях, які виконані у співавторстві, у дисертації використовувались лише ті здобутки, що є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертаційного дослідження доповідалися, обговорювалися та отримали схвальні відгуки на 9 міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: VII Всеукраїнській науково-практичній конференції для студентів та молодих вчених «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами» (Київ, 11 лютого 2016 р.), XXI Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку економіки: теорія, методологія, практика» (Луцьк, 25-26 травня 2016 р.), XI Міжнародній науково-практичній конференції «Маркетинг та логістика в системі менеджменту» (Львів, 3-5 листопада 2016 р.), III Міжнародній науково-практичній конференції «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства» (Львів, 27-28 квітня 2017 р.), Науково-практичній конференції «Теорія та практика менеджменту безпеки» (Луцьк, 16 травня 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Сучасні технології менеджменту» (Луцьк, 7 листопада 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія та практика менеджменту безпеки» (Луцьк, 14 травня 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Економічна система країни в контексті міжнародного співробітництва: стан та перспективи розвитку» (Львів, 31 серпня 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти» (Херсон, 17-18 жовтня 2019 р.).

Публікації. Основні положення та результати дослідження опубліковано у 21 науковій праці (4 з яких у співавторстві) загальним обсягом 10,1 друк. арк. (особисто автору належить 8,7 друк. арк.). З них 9 статей у наукових фахових виданнях України, що зареєстровані та індексуються у міжнародних наукометричних базах (Index Copernicus, SIS, РІНЦ, Ulrich's web), 3 – у колективних монографіях, одна з яких закордонна, а також 9 публікацій апробаційного характеру у матеріалах і тезах конференцій.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації складає 245 сторінок, з них 168 сторінок основного тексту. Список використаних джерел із 176 найменувань займає 16 сторінок. Робота містить 38 таблиць, 41 рисунок, додатки – 40 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, проаналізовано стан розроблення проблеми, визначено зв'язок роботи з науковими темами, сформульовано мету і завдання дослідження, визначено об'єкт і предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів, подано відомості про їх апробацію.

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики**» визначено сутнісні характеристики управління заготівельною діяльністю

сільськогосподарських підприємств; виокремлено інструменти логістики в заготівельній діяльності сільськогосподарських підприємств; проаналізовано підходи до управління інструментами логістики в сільськогосподарських підприємствах.

Систематизовано підходи до розуміння категорій «заготівля» та «логістична система». Уточнено різницю між заготівлею та закупівлею. На основі дослідження сформульоване власне бачення, суть якого полягає у такому: заготівля – перший етап виробничої діяльності підприємства, що являє собою логічно сформований процес здійснення забезпечення підприємства усім комплексом заготівельних відносин. Такий підхід до визначення конкретизує місце заготівлі в діяльності сільськогосподарського підприємства як елемента системи від якого залежить ефективність і раціональність наступних етапів діяльності.

Встановлено, що логістична система підприємства являє собою організаційно-управлінський механізм координації, який дає змогу досягти ефекту завдяки чіткій злагодженості у діях спеціалістів різних ланок забезпечуючи емерджентність самої системи з проявленням синергічного ефекту. Управління такою системою є складним процесом і вимагає знання принципів та законів її ефективного функціонування.

У процесі дослідження виявлено, що конкурентні переваги сільськогосподарських формувань залежать не тільки від наявних матеріальних ресурсів, рівня їх використання, але й від нематеріальних ресурсів, найважливішим з яких є – управлінський. З огляду на світовий та вітчизняний досвід, ефективним інструментом управління сільськогосподарських підприємств може стати концепція логістики, її теорія та методологічні підходи. Адже, логістика є зв'язною функцією між усіма підрозділами підприємства, що об'єднує такі функціональні області сільськогосподарських підприємств як: постачання, виробництво і збут в єдине ціле. Ефективне та раціональне застосування логістики її методів та інструментів в заготівельній діяльності сільськогосподарських підприємств є дієвим шляхом підвищення конкурентоздатності підприємства на ринку, забезпеченням підвищення економічної діяльності суб'єкта господарювання.

З'ясовано, що управління логістичними процесами в діяльності сільськогосподарських підприємств здійснюється за допомогою низки методів та інструментів, які є певною мірою методологічно типовими, що в свою чергу дозволяє їх адаптувати до різних сфер логістичної діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

**Інструменти логістики в управлінні заготівельною діяльністю
сільськогосподарських підприємств***

Інструменти та методи	Характеристика	Застосування
1	2	3
«Система JIT» (Just In Time), «якраз вчасно»	Політика, що вимагає доставки матеріалів, товарів та послуг у той час, коли вони стають потрібні для роботи чи процесу	Використовується для зменшення товарно-матеріальних запасів, часу очікування і псування
Система «КАНБАН»	Це система розпорядку для ощадливого та «якраз вчасно» (JIT) виробництва	Контроль логістичного ланцюга з точки зору виробництва, але не система інвентаризації.

1	2	3
«формула Вільсона»	Метод встановлення економічної величини замовлення	Для визначення оптимальної партії виробництва, оптимальної партії поставки, оптимальної величини готівки.
Завдання «МОВ» (Make-or-Buy Problem), «виготовити або придбати»	Метод який ґрунтується на розв'язанні в закупівельній логістиці так званого «завдання МОВ»– завдання «зробити або купити»	Обґрунтування вирішення проблеми про ступінь використання у виробничому процесі власних засобів виробництва
ABC-аналіз	Метод дослідження кількісно-вартісних зв'язків, що ґрунтується на «правилі Парето», відомий як інтегральна крива концентрації Лоренса	Використовується у разі оптимізації систем управління запасами, формуванні товарної політики.
XYZ-аналіз	Метод дослідження кількісно-ймовірнісних зв'язків	Використовується під час оптимізації спеціалізації виробництва, в управлінні запасами
Метод кластерного аналізу	Метод який побудований на засадах багатофакторного аналізу	Використовується для вибору постачальників, перевізників, інших учасників логістичних процесів
Метод повних витрат (повної вартості)	Метод полягає в розрахунку ціни на базі всіх витрат, які, незалежно від походження, списуються на одиницю виробу.	Використовується в модифікаціях при виборі виробничих, транспортних, складських, інформаційних, маніпуляційних, пакувальних технологій

* сформовано автором

Доведено, що реалізація вдалої та ефективної управлінської діяльності на сільськогосподарському підприємстві забезпечується за рахунок формування та використання відповідної методології та інструментарію, який повинен відповідати вимогам сучасного менеджменту (рис. 1).

Рис. 1. Зв'язки сучасної теорії логістики та її інструментів в методологіях управління*

* сформовано автором

Підтверджено, що для ефективного та успішного управління інструментами логістики сільськогосподарських підприємств необхідно комплексно використовувати прийоми, засоби, елементи різних шкіл та підходів. Зокрема, використання наукового аналізу для визначення кращих засобів виконання завдань; створення відповідного кадрового потенціалу і ефективного стимулювання його до підвищення продуктивності та кваліфікаційного рівня; застосування засобів управління міжособистісними відносинами для підвищення задоволеності працівників та зміцнення їх корпоративної свідомості; забезпечення умов максимального використання кадрового потенціалу; розроблення й застосування економіко-математичних та управлінсько-виробничих моделей і методів прийняття рішень в умовах конкурентного середовища на аграрному ринку.

Обґрунтовано, що логістика виступає одним із важливих чинників забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського бізнесу та ефективного задоволення потреб споживачів. Управління інструментами логістики в процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва і збуту продукції підтверджують доцільність її використання, як науки та практики, в галузях АПК.

Доведено, що вдосконалення управлінської системи сільськогосподарського підприємства можливим і реальним буде тоді, коли будуть впроваджуватися нововведення та застосовуватимуться інноваційні підходи до управління що спираються на сучасних концепціях і стратегіях логістичного управління.

У другому розділі **«Аналізування управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики»** досліджено особливості впливу витрат заготівельної діяльності сільськогосподарських підприємств на результати їх діяльності; розроблено методику аналізу управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств; здійснено оцінку управління логістичними процесами в заготівельній діяльності сільськогосподарських підприємств.

За результатами багатофакторного динамічного регресійного моделювання, зокрема динамічної балансової кросс-секшн регресії, проведеної за усіма основними видами сільськогосподарської спеціалізації виокремили конкретні напрями заготівельної діяльності, що мають найбільший вплив на рентабельність виробництва продукції, а саме: оплата послуг і робіт, виконаних сторонніми організаціями (за послуги з поточного ремонту сільськогосподарської техніки, автомобілів, унесення добрив, боротьби зі шкідниками рослин і хворобами тварин), транспортування вантажів; інші витрати, пов'язані із складуванням сировинної продукції, а також платою за оренду земельних і майнових паїв, амортизацією приміщень та втрат від браку; витратами на запчастини, ремонт і будівельні матеріали для ремонту.

Результати аналізу підтверджують більшу чутливість фермерських господарств до витрат на заготівельні процеси, що зумовлює необхідність розробки ефективних заходів щодо посилення ресурсного потенціалу на засадах об'єднання їх зусиль.

Розроблено методику аналізу управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств, яка передбачає введення системи показників оцінювання ефективності управління – ключових індикаторів ефективності КРІ (з англ. Key Performance Indicators). Важливими критеріями, якими вимірюється

ефективність управління логістичними процесами в контексті здійснення заготівельної діяльності сільськогосподарськими підприємствами, є наступні: швидше; краще; дешевше.

Виходячи з цього, ми бачимо сенс у тому, щоб говорити про виокремлення двох ключових критеріїв (наприклад, «дешевше» й «краще», або «дешевше» й «швидше») і формування відповідно до цього КРІ-системи.

Практичний інструментарій розподілу ключових логістичних індикаторів пропонуємо здійснювати на основі управлінській концепції «4Е» яка матиме такий вигляд (Рис. 2).

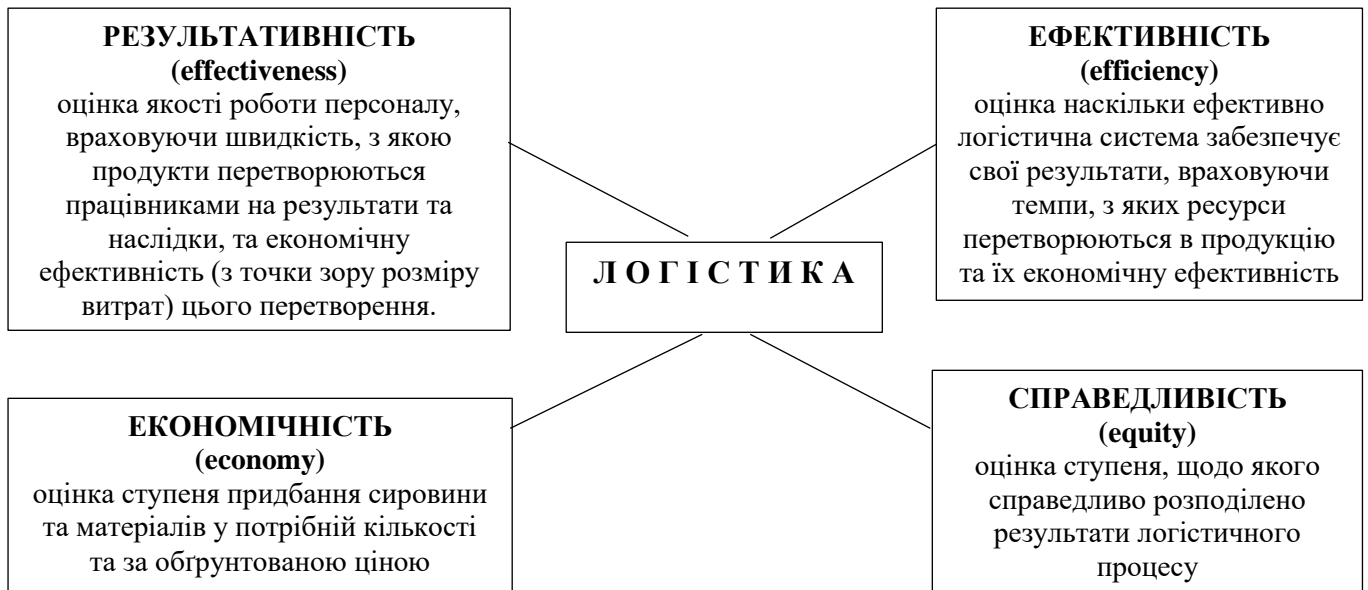

Рис. 2. Модель «4Е» для розподілу ключових логістичних індикаторів (показників)*

* модифіковано автором

Для визначення стану заготівельної діяльності сільськогосподарських підприємств, який не піддається повній математичній формалізації, прийнятними є методи експертних оцінок (включаючи бальні оцінки). Виявлено, що для забезпечення комплексності при здійсненні аналізу управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств потрібно правильно підібрати методіку аналізу, яка буде мати вигляд метод-міксу, у якому будуть враховані специфіка саме сільського господарства, організаційно-правові форми господарюючих суб'єктів тощо.

Обґрунтовано економічну доцільність використання ключових індикаторів ефективності (КРІ) у заготівельній логістиці, ключовими показниками яких повинні бути моніторинг, контролювання та оцінювання ефективності роботи логістичної системи в цілому. Для менеджерів-логістів основним параметром мотивації часто служить саме ефективність, а не результативність роботи. Розроблена система показників може бути основою для коректного проведення оцінювання ефективності управління логістичними процесами на сільськогосподарських підприємствах, а саме в розрізі заготівельної логістики.

Обґрунтовано, що повнота виконання загальних і специфічних логістичних функцій топ-менеджментом (проведене анкетування) залежить від ефективності використання складських потужностей, високого рівня технічного оснащення, універсальності обладнання, послідовності, раціональності та системного підходу. Відділ логістики сільськогосподарського підприємства повинен інтегрувати та координувати весь ланцюг поставок компанії (Табл. 2).

Таблиця 2

Оцінювання повноти реалізації топ-менеджментом загальних і специфічних логістичних функцій у сфері заготівельної діяльності обраних сільськогосподарських підприємств*

Загальні і специфічні логістичні функції	Підприємства					
	П1	П2	П3	П4	П5	П6
Організація безперебійності і продуктивності щоденної роботи відділу заготівельної логістики	П	П	П	П	П	П
Оцінка і аналіз витрат, пов'язаних з виконанням логістичних операцій (в заготівельній логістиці)	П	П	П	П	Ч	П
Оцінка і аналіз продуктивності операцій у сфері заготівельної логістики	Ч	П	Ч	П	Ч	Ч
Оцінка і аналіз витрат робочого часу на виконання логістичних операцій	П	Ч	П	П	П	П
Вироблення пропозицій щодо оптимізації логістичних заготівельних процесів на підприємстві	П	Ч	П	Ч	П	П
Дотримання затвердженого кошторису логістичних витрат, статей бюджету	Ч	П	П	Ч	П	П
Удосконалення, розробка та впровадження нових систем, спрямованих на підвищення ефективності роботи відділу логістики	Ч	П	Ч	Ч	П	Ч
Проектування і розробка логістичних систем	Ч	Н	П	Ч	П	Н
Розробка і впровадження методичних і нормативних матеріалів з логістики для конкретних підрозділів, визначення функцій і операцій.	Ч	П	Ч	П	П	Н
Розробка форм та методів ведення звітності	Ч	Ч	П	Ч	П	Ч
Контролювання правильності і своєчасності виконання поставлених завдань співробітниками відділу	Ч	П	Ч	П	П	Ч
Координація внутрішніх і зовнішніх зв'язків компанії	Ч	П	П	П	Ч	П
Участь в процесі формування бюджету на логістику. Аналіз витрат на заготівельну і логістичних витрат.	П	Ч	П	Ч	П	Ч
Аналіз балансу вартості і ефективності логістичних операцій підприємства	П	П	П	П	П	Ч
Координація фінансових потоків, пов'язаних з логістичними процесами	Ч	П	П	Ч	П	Ч
Координація документообігу логістичних процесів	П	П	П	П	П	Ч
Узгодження взаємодії відділу заготівельної логістики з іншими підрозділами підприємства відповідно до розроблених та затверджених технологічних схем	Ч	П	Ч	П	Ч	Ч

*сформовано автором на основі опитування менеджерів сільськогосподарських підприємств Волинської області: П1 – сільськогосподарське приватне підприємство “Рать”; П2 – приватно-орендне сільськогосподарське підприємство ім. Т. Шевченка; П3 – фермерське господарство “Західний буг”; П4 – агрофірма “Камаз-агро”; П5 – приватно-орендне сільськогосподарське підприємство ім. І. Франка; П6 – сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю “Городище”.

(П – логістична функція реалізовується в повній мірі; Ч – частково; Н – не реалізовується)

Проведене дослідження підтверджує актуальність та доцільність розроблення на сільськогосподарському підприємстві системи логістичних показників КРІ і її взаємозв'язок з мотиваційними інструментами, що забезпечить покращення заготівельної діяльності, а отже й загальних фінансових результатів. Правильне формування переліку КРІ залежить від компетентностей менеджерів з логістики. З метою виокремлення найбільш істотних компетентностей (навиків, умінь персоналу) для прийняття зважених управлінських рішень доцільно проводити ABC-XYZ аналіз.

У третьому розділі дисертаційної роботи «Удосконалення управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики» обґрунтовано шляхи оптимізації витрат заготівельної діяльності на основі кооперації процесів постачання; окреслено основні напрямки розвитку інфраструктури аграрної сфери в частині заготівельної діяльності; удосконалено систему управління заготівельною діяльністю на основі логістичної концепції.

Розроблено модель впливу заготівельної діяльності на результуючі показники функціонування сільськогосподарських підприємств, що на основі методу нечітких множин, зокрема за допомогою встановлених рівнів лінгвістичних оцінок для вхідних та вихідних змінних, дозволяє окреслити оптимальні варіанти та розрахувати рівні прогнозованих значень для обсягів чистого прибутку та рівня їх рентабельності.

Процес нечіткого опису стану заготівельної діяльності сільськогосподарських підприємств можна поділити на такі етапи: фазифікація (визначення ступеня виконання правил, тобто чіткому значенню ставляться у відповідність ступені його приналежності до нечітких множин), розроблення умов, рішень (визначення правил, що пов'язують лінгвістичні змінні) та дефазифікація (процедура перетворення нечіткої множини на чітке число за ступенем приналежності).

Результати моделювання (на основі методу нечітких множин) показали, що кожному рівню результуючих показників відповідають комбінації різних витрат щодо заготівельної діяльності з різним ступенем впливу.

Відтак, оптимальними за отриманими в дослідженні результатами нечіткої логіки є наступні комбінації реальних витрат заготівельної діяльності, що зможуть забезпечити високий рівень чистого прибутку сільськогосподарських підприємств (Y_1) (75,9 тис. грн. на 10 га) при таких орієнтовних обсягах витрат (Табл. 3):

Таблиця 3

Оптимальні результати впливу заготівельної діяльності на формування чистого прибутку (Y_1) сільськогосподарських підприємств*

№	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	x_{10}	x_{11}	Y_1
16.		13,4	26,1	7,9	10,3						27,4	75,9
33.						8,9	16,1	0,8	4,7	3,8		75,9

* розраховано автором

Результати моделювання засвідчують, що високого рівня рентабельності (Y_2) (36,7 %) можливо досягти при таких обсягах витрат (Табл. 4):

Таблиця 4

Оптимальні результати впливу заготівельної діяльності на рівень рентабельності (Y_2) сільськогосподарських підприємств*

№	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	x_{10}	x_{11}	Y_2
2.	3,1	16,4	26,6	21,1							27,4	36,7
29.						8,9	5,1	3,9	0,7	11,9		36,7

* розраховано автором

Обґрунтовано важливість активізації розвитку взаємодії у заготівельній сфері АПК на засадах кооперації між малими формами господарювання для забезпечення сировинною продукцією та якісного надання комплексних послуг щодо підготовки до виробництва та виготовлення сільськогосподарської продукції, що буде вигідним для усіх партнерів за рахунок формування передумов для зниження цін, більших обсягів чистого прибутку, збільшення товарообігу та економії ресурсів, а також покращення соціального становища у сільській місцевості.

У процесі дослідження запропоновано ввести соціальну відповідальність, як вагому обов'язковому компоненту в інституційне середовище функціонування сільськогосподарських підприємств, що відобразиться підвищенням соціальних норм між учасниками агробізнесу та стане вагомим елементом удосконалення інфраструктури аграрної сфери.

Запропоновано поширення ініціативи щодо активізації об'єднань мікро і малих підприємств на засадах кооперації для централізованого зосередження низки функцій, особливо у сфері заготівельної діяльності відносно найбільших видів витрат. Окреслено можливість таких об'єднань за територіальною ознакою, зокрема одним із дієвих критеріїв об'єднання відзначено результатний показник кластерного аналізу, проведеного на основі вдало підібраних параметрів функціонування сільськогосподарських підприємств району, чи декількох районів області. Низка конкретних переваг таких об'єднань на основі синергетичного ефекту проявиться у різних аспектах соціально-економічного розвитку сільських територій. Вони повинні характеризуватися конкретним координаційним центром, без втрати автономності підприємств (рис. 3).

Встановлено, що управління сільськогосподарськими процесами, зокрема на етапі заготівельної діяльності, крізь призму вискоєфективного менеджменту та маркетингу, є особливо актуальним в період сучасних тенденцій розвитку інформаційних технологій та відзначається конкретним напрямом спеціалізації. Фахівець з управління сільськогосподарськими процесами відіграє ключову роль у системі розширення, як аналітик, планувальник, тренер і фасилітатор. Для цього управлінським фахівцям необхідно володіти спеціалізованими знаннями у сфері управління фермерськими господарствами та широким спектром відповідних засобів та методів, що допоможуть у реалізації основних напрямів функціоналу фахівців з управління заготівельною діяльністю.

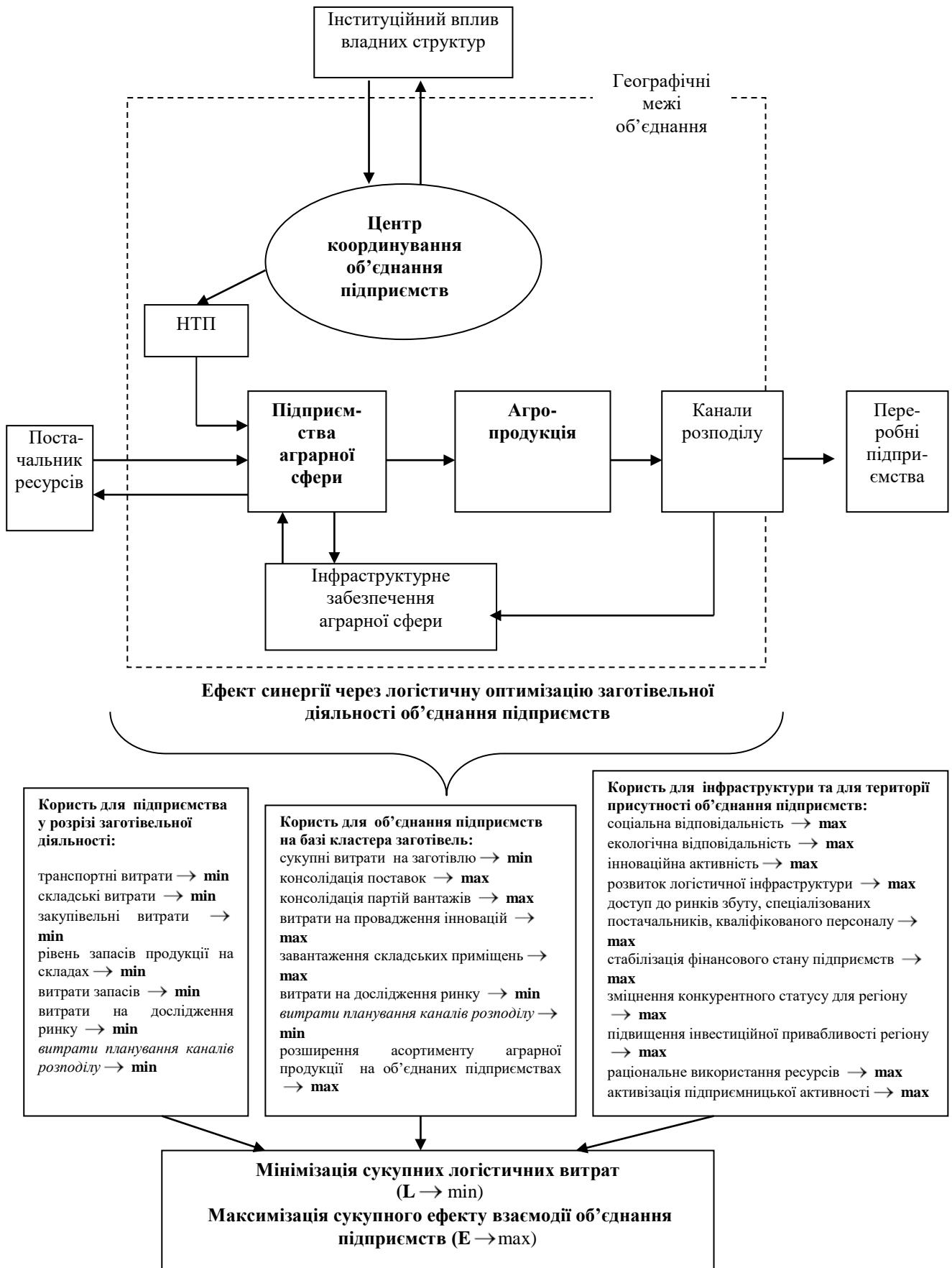

Рис. 3. Модель підвищення ефективності взаємодії об'єднання підприємств аграрної сфери*

* розроблено автором

Доведено, що об'єднання підприємств аграрного сектора на базі кластеру заготівель забезпечить синергетичний ефект від їх ефективної взаємодії, що проявиться у вигляді забезпечення конкурентоспроможності продукції, поширенні принципів логістичного управління, нарощенні обсягів продажів аграрної продукції, ефективнішого використання природних ресурсів та відходів, поліпшення екологічної ситуації в регіонах.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі на основі проведеного дослідження вирішено актуальне науково-практичне завдання щодо удосконалення управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики. За результатами проведеного дослідження обґрунтовано наступні висновки і пропозиції:

1. За результатами узагальнення існуючих досліджень з управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств та інструментів логістики виявлено, що конкурентні переваги сільськогосподарських формувань залежать не тільки від наявних матеріальних ресурсів, рівня їх використання, але й від нематеріальних, найважливішим з яких є управлінський.

Обґрунтовано, що заготівельна діяльність в сільськогосподарських підприємствах є першим етапом виробництва, від стану якого залежить виробнича, фінансова, збутова та організаційна діяльність підприємства, а логістика виступає одним із важливих чинників забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського бізнесу та ефективного задоволення потреб споживачів.

Підтверджено, що для ефективного та успішного управління інструментами логістики сільськогосподарських підприємств необхідно комплексно використовувати прийоми, засоби, елементи різних шкіл та підходів, зокрема: використання наукового аналізу для визначення кращих засобів виконання завдань; створення відповідного кадрового потенціалу і ефективне стимулювання його до підвищення продуктивності; застосування засобів управління міжособистісними відносинами для підвищення задоволеності працівників та зміцнення їх корпоративної свідомості; забезпечення умов максимального використання кадрового потенціалу; розроблення й застосування економіко-математичних та управлінсько-виробничих моделей і методів прийняття рішень.

2. За результатами аналізу особливостей заготівельної діяльності сільськогосподарських підприємств встановлено, що найбільший вплив на рентабельність виробництва продукції здійснюють наступні види витрат: оплата послуг і робіт, виконаних сторонніми організаціями (за послуги з поточного ремонту сільськогосподарської техніки, автомобілів, унесення добрив, боротьби зі шкідниками рослин і хворобами тварин), транспортування вантажів; витрати, пов'язані зі складуванням сировинної продукції, а також платою за оренду земельних і майнових паїв, амортизацією приміщень та втратою від браку; витратами на запчастини, ремонт і будівельні матеріали для ремонту, що притаманні виробництву усіх видів продукції рослинництва.

Результати аналізу підтверджують більшу чутливість фермерських господарств до витрат на заготівельні процеси, що зумовлює необхідність розробки ефективних заходів щодо посилення ресурсного потенціалу на засадах об'єднання їх зусиль.

3. Доведено, що специфіка управління логістичною системою сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах передбачає необхідність адекватного оцінювання рівня ефективності логістичних процесів заготівельної діяльності «на вході» (постачання і підготовки сировини, матеріалів для наступних ланок виробничого процесу), що представляє собою акумуляцію вичерпних даних, тобто збору, обробки, зберігання та поширення інформації з метою підтримки прийняття управлінських рішень.

На основі дослідження теоретико-методичних підходів щодо використання інструментарію для оцінювання ефективності управління, удосконалено методіку аналізу управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств, що передбачає введення розробленої системи показників оцінювання ефективності управління – ключових індикаторів ефективності (КРІ).

Проведене дослідження підтверджує доцільність розробки на сільськогосподарському підприємстві системи логістичних показників КРІ і її взаємозв'язку з мотиваційними інструментами, що забезпечить покращення заготівельної діяльності та загальних фінансових результатів. Правильне формування переліку КРІ залежить від компетентностей менеджерів з логістики.

4. За допомогою інструментарію методу нечітких множин розроблено модель впливу заготівельної діяльності на результуючі показники функціонування сільськогосподарських підприємств, яка за допомогою встановлених рівнів лінгвістичних оцінок для вхідних та вихідних змінних, дозволяє окреслити оптимальні варіанти та розрахувати рівні прогнозованих значень для обсягів чистого прибутку та рівня їх рентабельності.

5. Запропоновано теоретико-методичні підходи до оптимізації заготівельної діяльності, що на відміну від існуючих, базуються на її основній цільовій функції – мінімізації витрат у процесі її ведення і підтримки на належному рівні якості.

6. У рамках обґрунтування доцільності об'єднання суб'єктів мікро- та малого підприємництва у сільському господарстві встановлено, що розв'язанню багатьох проблем заготівлі сільськогосподарської продукції дрібними підприємствами сприятиме посилення ролі об'єднань на основі кооперації процесів постачання, направивши її діяльність на формування відповідної інфраструктури та об'єднання зусиль на найбільш проблемних ділянках заготівельної діяльності.

Удосконалено теоретичну модель та організаційно-економічні засади об'єднання підприємств на базі кластера заготівель, що за рахунок синергетичного ефекту взаємодії учасників кластера дає можливість сформувати оптимальні стратегічні рішення щодо досягнення основної мети – максимізації ефективності господарювання підприємств аграрного сектора через активізацію процесів заготівлі об'єднаних підприємств та прискорити соціально-економічний розвиток прилеглих територій.

7. У контексті дослідження основних напрямів розвитку інфраструктури аграрної сфери, запропоновано низку організаційно-економічних заходів для реалізації органами державної влади та окреслено ключові орієнтири для кооперативного розвитку сільськогосподарських підприємств в частині заготівельної діяльності.

8. Обґрунтовано теоретичні підходи до посилення розвитку інституційного середовища на основі введення обов'язкової компоненти «соціальна

відповідальність», що відобразиться підвищенням соціальних норм між учасниками агробізнесу.

9. Окреслено функціонал фахівців з управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств, що базується на чітко визначених вимогах до їх професійної компетентності та рівня знань.

Отримані результати дослідження та сформовані рекомендації щодо удосконалення процесу управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики впроваджені в господарську діяльність підприємств, що зумовлює їх практичну цінність та перспективи подальшого розвитку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Зеленко О. М. Сутність заготівельної діяльності в сільському господарстві як об'єкта управління . *Агросвіт*. 2016. №18. С. 39-44. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus, Google Scholar*) (0,65 друк. арк.).

2. Зеленко О. М. Особливості управління сільськогосподарськими підприємствами. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. №1 (9). С. 71-75. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus*) (0,7 друк. арк.).

3. Зеленко О. М. Управління логістичною діяльністю сільськогосподарських підприємств. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. №3 (11). С. 63-66. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus*) (0,7 друк. арк.).

4. Зеленко О. М. Підходи до управління інструментами логістики в сільськогосподарських підприємствах. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. №4 (16). С. 55-63. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus*) (0,7 друк. арк.).

5. Зеленко О. М. Методика аналізу управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств на основі логістичного підходу. *Економічний форум : науковий журнал*. 2019. № 2/2019. С. 152-159. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Ulrich's Periodicals Directory, PИHЦ, Index Copernicus*) (0,7 друк. арк.).

6. Зеленко О. М., Ліпич Л. Г. Оптимізація витрат заготівельної діяльності на основі кооперації процесів постачання. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7102> (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus*) (0,6 друк. арк.).

Особистий внесок автора: дослідження можливостей оптимізації витрат у процесі ведення заготівельної діяльності та отримані результати моделювання (на основі методу нечітких множин) (0,3 друк. арк.).

7. Зеленко О. М. Кластеризація як один із напрямів розвитку інфраструктури аграрної сфери в частині заготівельної діяльності. *Інвестиції: практика та досвід : науково-практичний журнал*. 2019. №18. С. 70-76. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus, SIS*) (0,7 друк. арк.).

8. Зеленко О.М. Особливості впливу витрат заготівельних процесів сільськогосподарських підприємств на результати їх діяльності. *Сталий розвиток економіки : міжнародний науково-виробничий журнал*. 2019. №3(44). С. 90-97. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus*) (0,7 друк. арк.).

9. Зеленко О.М. Удосконалення системи управління заготівельною діяльністю на основі логістичної концепції. *Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту (Економічні науки) : журнал*. 2019. № II (74). С. 71-84. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus, Ulrich's Periodicals Directory, PИHЦ*) (0,6 друк. арк.).

10. Зеленко О. М., Зеленко С. В., Гаражджук И. В. Проблемы учета логистических расходов на сельскохозяйственных предприятиях. *Икономиката на България и европейския съюз – наука и бизнес : колективна монография*. 2017. С. 109–122. Софія. (1 друк. арк.).

Особистий внесок автора: теоретическое исследование логистических концепций управления затратами (0,2 друк. арк.).

11. Зеленко О. М. Характеристика процесного управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики. *Процесне та соціально-компетентне управління інноваційним розвитком підприємницьких систем : колективна монографія* . 2017. С. 41-55. Луцьк. (0,5 друк. арк.).

Особистий внесок автора: характеристика процесного управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики.

12. Зеленко О. М. Соціальна відповідальність та інструменти її забезпечення в контексті формування соціально-економічної безпеки в аграрній сфері. *Механізми управління соціоєкологічною економічною безпекою держави : колективна монографія*. 2019. С. 67-76. Луцьк. (0,6 друк. арк.).

Особистий внесок автора: пропозиції щодо введення соціальної відповідальності та інструментів її забезпечення в контексті формування соціально-економічної безпеки в аграрній сфері.

Опубліковані праці апробаційного характеру

13. Зеленко О. М. Логістична система як елемент ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств. *Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами: матеріали VII всеукраїнської*

науково-практичної конференції для студентів та молодих вчених 11 лютого 2016 р. Київ. С. 188-190. (0,2 друк. арк.).

14. Зеленко О. М. Складові процесу заготівельної діяльності в сільському господарстві. *Перспективи розвитку економіки: теорія, методологія, практика*: матеріали XXI міжнародної науково-практичної конференції 25-26 травня 2016 р. Луцьк. С. 184-186. (0,2 друк. арк.).

15. Зеленко О. М. Ліпич Л. Г. Теоретичні засади логістичної діяльності в сільському господарстві. *Маркетинг та логістика в системі менеджменту*: матеріали XI міжнародної науково-практичної конференції 3-5 листопада 2016. Львів. С. 153-154. (0,25 друк. арк.).

Особистий внесок автора: опис застосування логістичного підходу у діяльності сільськогосподарських підприємств за умови його адаптації до особливостей аграрної галузі (0,15 друк. арк.).

16. Зеленко О. М. Ліпич Л. Г. Інструменти логістики в управлінні сільськогосподарськими підприємствами. *Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства*: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції 27-28 квітня 2017 р. Львів. С. 175-176. (0,25 друк. арк.).

Особистий внесок автора: теоретичне дослідження інструментів логістики що використовуються в сільському господарстві (0,15 друк. арк.).

17. Зеленко О. М. Розвиток сільського господарства як головна складова продовольчої безпеки країни. *Теорія та практика менеджменту безпеки*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції 16 травня 2018 р. Луцьк. С. 134-136. (0,2 друк. арк.).

18. Зеленко О. М. Інструменти логістики в діяльності сільськогосподарських підприємств. *Сучасні технології менеджменту*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції 7 листопада 2018 р. Луцьк. С. 402-403. (0,2 друк. арк.).

19. Зеленко О. М. Застосування КРІ-контролінгу в мотивації менеджерів-логістів сільськогосподарських підприємств. *Теорія та практика менеджменту безпеки*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції 14 травня 2019 р. Луцьк. С. 46-47. (0,25 друк. арк.).

20. Зеленко О. М. Соціальна відповідальність як один із напрямків розвитку інфраструктури аграрної сфери. *Економічна система країни в контексті міжнародного співробітництва: стан та перспективи розвитку*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції 31 серпня 2019 р. Львів. С. 83-85. (0,2 друк. арк.).

21. Зеленко О. М. Оптимізація витрат заготівельної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції 17-18 жовтня 2019 р. Херсон. С. 15-16. (0,2 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Зеленко О. М. Управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права», Львів, 2019.

У дисертації обґрунтовано та розроблено теоретико-методичні підходи та практичні рекомендації щодо удосконалення управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики. Виявлено, що конкурентні переваги сільськогосподарських формувань залежать не тільки від наявних матеріальних ресурсів, рівня їх використання, але й від нематеріальних, найважливішим з яких є управлінський. Обґрунтовано, що заготівельна діяльність в сільськогосподарських підприємствах є першим етапом виробництва, від стану якого залежить виробнича, фінансова, збутова та організаційна діяльність підприємства, а логістика виступає одним із важливих чинників забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського бізнесу та ефективного задоволення потреб споживачів. Підтверджено, що для ефективного та успішного управління інструментами логістики сільськогосподарських підприємств необхідно комплексно використовувати прийоми, засоби, елементи різних шкіл та підходів.

Удосконалено методику аналізу управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств, що передбачає введення розробленої системи показників оцінювання ефективності управління – ключових індикаторів ефективності (КПІ).

Розроблено модель впливу заготівельної діяльності на результуючі показники функціонування сільськогосподарських підприємств, яка за допомогою встановлених рівнів лінгвістичних оцінок для вхідних та вихідних змінних, дозволяє окреслити оптимальні варіанти та розрахувати рівні прогнозованих значень для обсягів чистого прибутку та рівня їх рентабельності.

Ключові слова: управління, заготівельна діяльність, сільськогосподарське підприємство, логістика, логістична система, інструменти логістики, інфраструктура аграрної сфери, витрати, кооперація, кластер.

SUMMARY

Zelenko O. M. Management of procurement activities of agricultural enterprises using logistic tools. – Qualifying paper as a manuscript.

The dissertation for the scientific degree of Candidate in Economics on specialty 8.00.04 – economics and management of enterprises (by kinds of economic activity). – PHEE «Lviv University of Business of Law», Lviv, 2019.

The dissertation substantiates and develops theoretical and methodological approaches and practical recommendations for improving the management of procurement

activities of agricultural enterprises with the use of logistics tools. It is revealed, that the competitive advantages of agricultural formations depend not only on the available material resources, the level of their use, but also on the intangible ones, the most important of which is management. Justified, that the procurement activity in agricultural enterprises is the first stage of production, which depends on the state of production, financial, marketing and organizational activity of the enterprise, and logistics is one of the important factors for ensuring the competitiveness of agricultural business and efficient satisfaction of consumer needs. It is confirmed, that in order to effectively and successfully manage the tools of agricultural enterprises, it is necessary to use techniques, tools, elements of different schools and approaches in a comprehensive manner.

It is proved, that the specifics of management of the logistic system of agricultural enterprises in modern conditions implies the need to adequately assess the level of efficiency of logistic processes of procurement activity «at the inlet». This is the accumulation of comprehensive data: the collection, processing, storage and dissemination of information to support managerial decision-making.

The method of analysis of the management of the procurement activity of agricultural enterprises has been improved, which involves the introduction of a developed system of indicators of management effectiveness evaluation – key performance indicators (KPI).

A model of the impact of harvesting activities on the resulting performance of agricultural enterprises has been developed, which, using established levels of linguistic estimates for input and output variables, allows us to outline the optimal options and calculate the levels of projected values for net profit volumes and their profitability.

Theoretical and methodological approaches to the optimization of procurement activities are proposed, which, unlike the existing ones, are based on its main objective function – minimization of costs in the process of its maintenance and maintenance at the proper quality level.

Installed, that solving the many problems of agricultural production by small enterprises will be facilitated by the strengthening of the role of associations based on the cooperation of the supply processes, directing its activities to the formation of appropriate infrastructure and pooling efforts in the most problematic areas of procurement.

The theoretical model and organizational and economic foundations of merging enterprises for example of the cluster of workpieces have been improved. It's at the expense to the synergistic effect of interaction of cluster participants gives the opportunity to form optimal strategic decisions to achieve the main goal – maximizing the efficiency of agricultural enterprises through the activation of processes and accelerate the socio-economic development of the surrounding areas.

Theoretical approaches to enhancing the development of the institutional environment based on the introduction of a mandatory component of «social responsibility». This will result in higher social norms among agribusiness participants.

Functional specialists in the management of harvesting activities of agricultural enterprises are outlined, based on clearly defined requirements for their professional competence and level of knowledge.

Key words: management, procurement activities, agricultural enterprise, logistics, logistics system, logistics tools, agrarian infrastructure, costs, cooperation, cluster.

Підписано до друку 01.11.2019 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк на різнографі. Обсяг 0,9 ум. друк. арк. 0,9 обл.-вид. арк.
Наклад 100 пр. Зам. 123. Виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).